

САВРЕМЕНА ДИДАКТИЧКА ТЕОРИЈА ИЗМЕЂУ ТЕОРИЈЕ ЗАСНОВАНЕ НА САДРЖАЈИМА И ТЕОРИЈЕ ЗАСНОВАНЕ НА ИСХОДИМА

Ивана Стевановић¹
Сара Перишић²
Марко Милић³
Милијана Стевановић⁴
Биљана Божић⁵
Јована Мијатовић⁶
Драгана Јовић⁷
Милица Мандић⁸

Апстракт: *Интеракција, холистички приступ, активно учење дјеце и савремене дидактичке методе представљају кључне карактеристике савремене наставе која се из године у годину мијења под утицајем различитих идеја, иновација, промијењених улога у наставном процесу и других фактора 21. вијека који утичу на промјену концепта наставног процеса. Циљ овог рада је да се на основу анализе кључних обилежја савремених дидактичких теорија по питању планирања и програмирања наставног процеса, Клафкијеве критичко-конструктивне теорије (теорије засноване на садржајима) и Теорије курикулума Кристин Мелер (теорије засноване на исходима), дође до закључка о утицају поменутих теорија на савремену дидактику која се нашла између теорије засноване за исходима и теорије засноване на садржајима.*

Кључне ријечи: *савремене дидактичке теорије, Клафкијева критичко-конструктивна теорија, теорија курикулума, исходи, садржаји.*

Увод

Савремене дидактичке теорије укупан дидактички систем унапријеђују и усавршавају. Њихове присталице теже ка томе да што више допринесу развоју самосталности ученика, њиховој креативности и даровитости, уз истовремену реализацију постављених циљева наставног процеса. Свака од ових теорија има своје специфичности које ову теорију чине различитом од других теорија. Оно што је сигурно јесте да су у њима прожете оригиналне идеје везане за наставни процес и да свака теорија има добру теоријску основу погодну за даље усавршавање. С обзиром на то да је појам курикулум који је такође предмет овог рада неријетко поистовјећен са појмом наставног плана и програма, потребно је разјаснити сличности и разлике између поменутих појмова, које уједно упућују и на различитости теорија које су предмет овог рада.

О тим разликама говори се како у првом, тако и у другом дијелу рада. На крају сваког дијела рада слиједи преглед кључних карактеристика анализираних теорија, њене сличности са претходном теоријом, као и кључних недостатака дате теорије.

¹ stevanovicivana09@gmail.com

² saraperisic322@gmail.com

³ markoorthodox@gmail.com

⁴ milistevanovic94@gmail.com

⁵ bilja.radic94@hotmail.rs

⁶ jovanamijatovic43@gmail.com

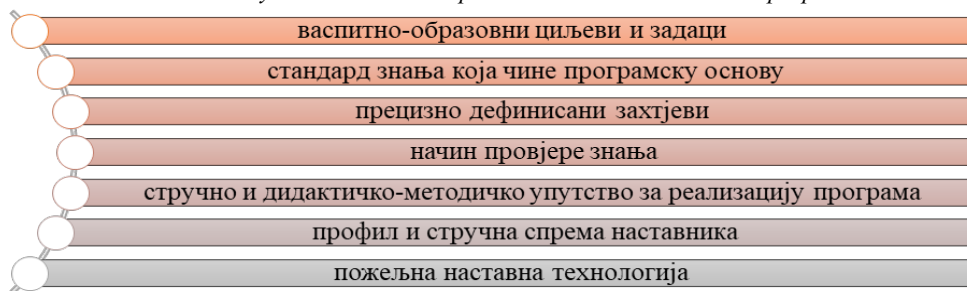
⁷ draganajovic23994@gmail.com

⁸ mandic11milica@gmail.com

САВРЕМЕНЕ ДИДАКТИЧКЕ ТЕОРИЈЕ И ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВНОГ ПРОЦЕСА

За ефикасно остваривање циљева наставног процеса и упоште педагошке дјелатности у свим областима посебно мјесто имају дидактичка знања и компетенције педагога (Јовановић и сар., 2019), што се свакако односи и на познавање савремених дидактичких теорија у области планирања и програмирања наставног процеса у циљу унапријеђења дидактичке праксе (Лазих, 2008). Теоријска разматрања о дидактичким питањима постају доминантнија шездесетих година двадесетог вијека на подручју Европе, што је довело до дефинисања неколико теоријских праваца, који су у међувремену допуњавани и међусобно приближавани на начин да су се касније искристалисала актуелна дидактичка мишљења представљена у виду савремених дидактичких теорија: критичко-конструктивна дидактика, дидактика као теорија поучавања и учења, дидактика као кибернетичко-информацијска теорија, курикулумска дидактика и критичко-комуникативна дидактика. Овдје се свакако треба присјетити тврдњи аутора Кнежевића (1986) који истиче да циљ дидактике није усмјерен искључиво ка стварању теорије, већ и модела праксе. Како би се избјегле евентуалне недоумице између појмова курикулум и наставни план и програм, потребно је на самом почетку рада истаћи да је појам курикулум знатно шири од појма наставни план и програм, посматрано у ужем смислу. С друге стране, Симеуновић и Спасојевић (2009) истичу да курикулум ни привидно не може замијенити области којима се данас бави савремена дидактика. Наставним планом и програмом дефинишу се кључна питања дидактичке теорије. Појам наставни план укључује попис предмета и обим наставног времена. Поред назива наставног програма неколико је ставки које сваки адекватан наставни план садржи, а оне су приказане на шеми 1 у наставку рада.

Шема 1. Кључни елементи савременог наставног плана и програма

Извор: Аутори

Поред наведеног, врло је значајна литература и остали релевантни извори као претпоставке успјешне реализације програма у наставној пракси. Врло занимљив појам је и дидактичко програмирање које је уједно сложен, одговоран, али и креативан посао који започиње дефинисањем кључних наставних циљева и задатака које је потребно реализовати у склопу датог наставног предмета, а завршава се писањем методичких упутстава за наставника у циљу постизања што бољих резултата. Приликом осмишљавања новог концепта наставног програма потребно је избјећи непожељне садржаје који ће беспотребно одвући пажњу ученика, те допринијети квалитету образовања кроз увођење иновација и испитивање ефикасности свих компоненти постојећег васпитно-образовног система.

Савремене теорије усмјерене су на постизање већег квалитета и индивидуалног постигнућа ученика, што неријетко укључује и децентрализацију модела управљања и финансирања. Суштина је у изграђивању повољнијег амбијента за креативније дјеловање. Предметни наставници су дужни да приликом писања плана рада објасне повезаност садржаја са другим областима, као и методе рада. Дакле, они треба да изуче све програмске садржаје како за свој, тако и за сродне предмете. Свакако, приликом израде плана треба увијек оставити простора за нове идеје које могу унаприједити наставни рад. Симеуновић и Спасојевић (2009) наводе да наставни програм треба да буде репрезентативан, да програм треба сузити по обиму, те да програмом треба пружити општу, довољно широку структуру основних појмова из сваке области која ће интегрисати искуства ученика и ван школе. На основу свега наведеног, на крају

овог дијела рада слиједи преглед најзначајнијих одлика савремених дидактичких теорија по питању планирања и програмирања наставног процеса.

Шема 2. Најзначајније одлике савремених дидактичких теорија

Извор: Аутори

Претходна шема представља кратак преглед одлика савремених дидактичких теорија у циљу лакшег поређења са другим теоријама које су предмет овог рада и о којима се говори у оквиру наредних наслова. Одређивање циљева образовања је од великог значаја, јер треба припремити васпитаника за успјешну садашњост, треба га подстицати да се припрема за будућност и никакво специјално стручно образовање не треба предузимати унапријед (Вилотијевић, 2001). Недостатак ових теорија огледа се првенствено у ризику да се током дефинисања плана и програма не омогући довољно простора за истраживачки рад ученика.

КРИТИЧКО-КОНСТРУКТИВНА ТЕОРИЈА ОБРАЗОВАЊА БАЗИРАНА НА САДРЖАЈИМА

Шездесетих година Клафки полази од идеје јединственог формалног образовања, који обухвата складан и хармонијски развој личности и материјалног образовања које тежи обухватити културне садржаје (Мусић и Лалић, 2001). Првобитно позната под именом Теорија образовања (Клафки, 1991), временом је усавршавана и због нових елемената касније названа Критичко-конструктивном теоријом образовања. Оно што је примјетно јесте да је термин образовање уврштен и у први и у други назив који се заправо односи на мијењање појединца укључујући социо-културне услове, садржаје и ученике. У овој теорији, вриједности конкретних друштвених прилика (садржаји) јесу кључан дио васпитно-образовног процеса. Полазиште ове теорије јесте у креирању нове друштвене стварности и претпоставки за наставу, што је утицало да је и сам аутор ове теорије понекад одступао од првобитних ставова. Временом је постајао отворенији за анализу других теорија. Аутор је временом све већи акценат давао анализи циљева и социо-културних услова који дају повољнији темељ за васпитно-образовни процес. Клафки је наставу схватао као процес интеракције, односно социјални процес (Јерковић, 2019). Циљеви су и у случају ове теорије значајан сегмент наставе и уско су повезани са садржајем.

Ова теорија је касније и названа критичко-конструктивном теоријом јер је аутор критиковао услове, начине одабира садржаја, организацију школе и сл., како би ученици могли самостално учити. Наставни садржај је кључни фактор наставе, али се не занемарује ни ученик, социо-културни услови и наставник. Садржаји се бирају из природе, друштва, науке, умјетности и непосредног живота у складу са духовним, научним и педагошко-психолошким вриједностима (Бојовић и Пурић, 2016). Основне одреднице Клафкијеве теорије које наводе Симеуновић и Спасојевић (2009) јесу: формулација циља, интеракцијска заснованост, учење путем откривања, легитимност планирања у складу са постављеним циљем и демократски социјално васпитање. Према Клафкију, ученику треба омогућити да што више самостално учествује у формирању правилног односа према природним и друштвеним појавама, али и другима.

Када је у питању поступак планирања наставе, неколико је кључних теза (Симеуновић и Спасојевић, 2009): планирање садржаја за наставу која одговара садашњем времену, усмјереност циљева и задатака ка будућности, питање егземпларности, тематске структуре се

тичу анализе садржаја и његове логике, очигледност и провјерљивост, рјешење проблема приступачности презентације садржаја и методичко структурирање наставе. У новом моделу наставног планирања полази се од анализе конкретних социо-културних услова ученичког одјељења, као и институционалних услова за наставу (Вилотијевић, 2001). Као што је био случај у претходном дијелу рада, тако и на крају овог дијела слиједи шема која ће дати кратак преглед свих значајнијих одлика Клафкијеве теорије.

Шема 3. *Најзначајније одлике Клафкијеве теорије*

Извор: Аутори

Клафкијева теорија је усмјерена ка циљевима, при чему се велики значај придаје садржају. У погледу разматрања недостатака ове теорије, најједноставније би било рећи да је ова теорија критичка теорија Волфганга Клафкија, док је конструктивно у њој само уочавање значаја садржаја и преиспитивања спољашњих фактора који утичу на наставу.

ТЕОРИЈА КУРИКУЛУМА КРИСТИН МЕЛЕР И УСМЈЕРЕНОСТ НА ИСХОДЕ

Појам курикулум је постао дио свакодневне примјене у савременој педагошко дидактичкој теорији и пракси, при чему се његова примјена посебно истиче у развијеним земљама. Сам термин курикулум је латинског поријекла, и буквално се преводи као редослијед или ток одвијања образовног процеса. Многи овај појам поистовјећују са наставним планом и програмом, а то поистовјећивање произилази из чињенице да се наставним планом и програмом најчешће одређује и редослијед проучавања васпитно-образовних садржаја приликом школовања. Прихватањем Коменског у Европи и његове концепције, потискује се црквена курикуларна теорија и бива замјењена појмом дидактика. Након Другог свјетског рата амерички стручњаци су успјели да „врате“ израз курикулум. Посебне заслуге за то имао је Робинсон С.Б. – дугогодишњи директор Института за педагогију у Хамбургу. Симеуновић и Спасојевић (2009) наводе да поједини мислиоци појам курикулум изједначавају са школском педагогијом, водећи се тим да он треба да дефинише васпитно-образовне циљеве, садржаје на којима ће се они реализовати, организацију наставног процеса и инструменте за процјену постигнутог. Други пак стављају акценат на методологију израде тј. одабира наставних садржаја, а да се притом не истичу облици и методе њихове реализације у васпитно-образовној пракси. Дакле, може се рећи да је појам курикулум временом еволуирао и да се у поређењу са претходним периодима посматра са ширег аспекта, али се не би требао поистовјећивати са наставним планом и програмом, што је напоменуто већ у првом дијелу рада.

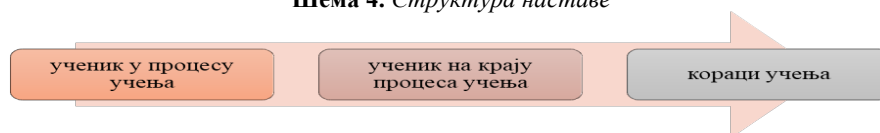
Савремено значење појма курикулум за поједине превазилази значење наставног плана и програма, али је још увијек узак да би у потпуности обухватио концепт савремене дидактике. Симеуновић и Спасојевић (2009) истичу и мишљење Шаусбергера који је полазио од тога да курикулум није само наставни план и програм, већ да он укључује и циљеве учења и подучавања, садржаје и поступке поучавања и учења, као и наставне планове и наставни стил. На основу свега наведеног може се закључити да појам курикулум, посматран са ширег, а

првенствено аспекта савремене педагошке праксе, захтијева јасно дефинисање образовних потреба, планирање образовања, програмирање образовних садржаја, припремање и реализацију тих садржаја, вредновање васпитно-образовних постигнућа, као и поступке и процедуре усавршавања наставника за адекватну реализацију свих фаза обухваћених курикулумом (Симеуновић и Спасојевић, 2009). Може се рећи да је основна разлика курикулума у поређењу са традиционалним креирањем наставног плана и програма, обухватнији приступ и прецизнији одабир наставних садржаја.

Ова дидактичка теорија назива се још и Теоријом циљно усмјереног приступа. Као и у случају већине теорија, и у основи ове теорије налазе се циљеви наставе из којих произилазе све активности и процеси. Под појмом курикулум Мелер подразумева план састављања и одвијања наставне јединице, при чему план укључује циљеве, организацију и контролу учења и поучавања. Ова теорија је усмјерена ка рационализацији поучавања наставника и учења ученика. Дефинисањем циљева је могуће изабрати и најпогодније методе. Истовремено, циљеви помажу егзактније праћење и мјерење васпитно-образовних резултата наставе. Поменута усмјереност ка циљевима не искључује активно учешће наставника и ученика.

Три су међусобно повезана процеса када је у питању развијање курикулума, а то су (Симеуновић и Спасојевић, 2009): планирање, организација и контрола учења, при чему структура наставе иде у правцу приказаном у наставку рада.

Шема 4. Структура наставе

Извор: Аутори

Првенствено се ређају циљеви за предвиђено понашање, а потом се врши израда плана – одабир најповољнијих стратегија за постизање циљева. Затим се одређују методе путем којих ће се циљ постићи. Након наведеног, слиједи организација учења, и на крају се долази до контроле учења. Када је у питању одређивање циљева, значајне су четири етапе (Симеуновић и Спасојевић, 2009): прикупљање циљева учења, описивање циљева учења, распоређивање циљева учења и доношење одлуке о циљевима учења. Ова теорија велики значај придаје и методама наставног рада (пут до циља), као и медијумима. Методе се, као и циљеви, требају експлицитно описати. Методе се бирају у складу са циљевима учења, садржајем, ученицима и учитељима, али и околностима и условима учења.

Шема 5. Најзначајније одлике Теорије курикулума Кристин Мелер

Извор: Аутори

Анализом наведених одлика ове теорије дјелује да иста даје најдетаљнији приступ планирању и програмирању наставног процеса, јер у поређењу са другим теоријама не запоставља поједине сегменте значајне за наставни процес. Сужавање дидактичке проблематике усљед бављења појединим аспектима наставе доводи до онемогућавања

операционализације свих важних циљева. Поред тога, недостатак ове теорије крије се и у опасности од претјераног циљног усмјеравања.

ПЛАНИРАЊЕ И КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА САВРЕМЕНЕ ДИДАКТИЧКЕ ТЕОРИЈЕ СА КЛАФКИЈЕВОМ КРИТИЧКО-КОНСТРУКТИВНОМ ТЕОРИЈОМ И ТЕОРИЈОМ КУРИКУЛУМА КРИСТИН МЕЛЕР

Педагогија и дидактика су доживјеле значајне промјене у области образовања, планирања наставног процеса, те схватања значаја образовања. У том смислу све је већи акценат на циљевима и задацима у савременом образовном систему. Ипак, не може се рећи да је усмјереност на циљеве као једна од карактеристика искључиво везана за данашњу савремену дидактичку теорију. Та усмјереност примјећује се и у Клафкијевој критичко-конструктивној теорији, као и Теорији курикулума Кристин Мелер.

Критичко-конструктивна теорија као и курикулумска теорија могу се схватити као темељ дидактичких мисаоних теорија. Како ове теорије имају и одређене недостатке који су навођени у претходним дијеловима рада, њихово све шире уочавање изазвало је потребу за одређеним промјенама у концепцији и схватању дидактике и планирања наставног плана и програма. Ове теорије су послужиле као адекватна основа за надградњу постојећих приступа којима су се настојали превазићи уочени недостаци, те су њихове одлике свакако у значајној мјери присутне и у данашњој дидактичкој теорији чији су креатори нашли адекватан баланс између усмјерености ка исходима и усмјерености ка садржајима, схвативши значај и једног и другог приступа.

Када је у питању прва теорија Волфганга Клафкија која је понекад називана и „дидактиком у ужем смислу“, примијењена је у наставном раду и служи као помоћ наставницима приликом писања плана наставе. Путем реалних наставних садржаја (на које ова теорија ставља акценат) остварује се образовање као вриједносна категорија. Касније проширење Клафкијеве теорије интегрисало је и дидактику базирану на теорији учења. Оно што је из ове теорије пренијело на праксу по питању планирања наставног процеса јесте то што су наставна средства, методе и поступци у уској вези са одабраним садржајима и циљевима наставе.

Критичка анализа која је специфична за унапријеђени модел Клафкијеве теорије управо је једна од одлика и савремених теорија у којима је све усмјерено на потребе ученика и друштва генерално. Дакле, друга Клафкијева теорија дала је свој допринос у изградњи савремених приступа и на одређени начин је присутна и у новијем моделу наставног планирања у којем се велики значај придаје анализи конкретних социо-културних услова у одјељењу. У овој теорији примјетна је индивидуалистичка и интеракционистичка тенденција, а циљ савремене дидактике и јесте да ученици буду активни грађани, субјети друштвени промјена.

Теорија курикулума Кристин Мелер која представља циљно усмјерен приступ полазила је од тога да је поступак дефинисања циљева односно исхода у оквиру курикулума водећи задатак у наставном планирању, али је истицала и значај примјене одговарајућих инструмената. Ова теорија је највећи допринос дала у погледу реалнијег и ефикаснијег планирања наставе, с тим што у савременим дидактичким теоријама данас није нужно, па чак ни корисно прецизно и до краја дефинисати сваки циљ, јер се на тај начин одлази у другу крајност. Свакако, основни исходи и даље остају полазна тачка у планирању садржаја наставног плана и програма када је у питању савремена дидактика.

Савремене дидактичке теорије усмјерене су на развојне потребе друштва, самосталност, развој креативности и интересовања као водеће циљеве, док су теорије о којима је било ријечи такође наглашавале значај циљева, али из другог угла. Курикуларни приступ довео је до превазилажења једноличности система образовања и адекватнијег уважавања социокултурних карактеристика ученика. Дидактичке концепције су заправо врло слично посматрале кључне сегменте наставног процеса (сврха и карактеристике наставе, положај ученика и наставника у настави и сл.).

Табела 1. Планирање наставе у контексту одабраних дидактичких теорија

	Планирање наставе у дидактици као теорији образовања и теорији учења (Критичко конструктивна теорија Волфганга Клафкија)	Планирање наставе у дидактици као теорији курикулума (Кристин Мелер)	Планирање наставе у савременој дидактичкој теорији
Суштина теорије	Модел планирања наставе у коме се полази од анализе социо-културних прилика ученика, али и од услова институције образовања.	У планирању наставе према дидактици као теорији курикулума полази се од жељених исхода. Установе се жељена понашања на основу којих се вреднује учење.	Суштина је у изграђивању повољнијег амбијента за креативније дјеловање. Предметни наставници приликом писања плана рада појашњавају повезаност садржаја са другим областима, као и методе рада.
Концепт планирања учења и наставе	<p>Концепт планирања наставе усмјерен је на седам подручја:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Значење за садашњост. 2.Питање значења за будућност. 3.Питање егземпларног значења – тема која се планира треба да буде у оквиру општих законитости и структура што се изражава циљевима учења. 4.Питање тематске структуре – тематика увијек укључује рјешавање одређеног проблема. 5.Могућност заказивања и испитивања ефикасности изведеног процеса усвајања. 6.Проблем приступачности и приказивости тематике. Приликом избора приступа треба водити рачуна о условима социјализације ученика. 7.Методичко структурисање процеса учења. 	<p>Концепт планирања усмјерен је на четири подручја:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Прикупљање што већег броја циљева учења за одређену наставну јединицу. 2.Циљеви требају бити одређени тако да јасно описују понашања која се од ученика очекују да би се се реализовали циљеви. 3.Циљеве је потребно подјелити (разврстати) у складу са врстом понашања и садржајима. 4.Одлучивање који циљеви се реализују у датој наставној јединици. 	<p>Концепт планирања наставе усмјерен је на сљедећа подручја:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Одређивање општих и посебних циљева наставе и одлучивање који циљеви се реализују у датој наставној јединци. 2.Подстицање креативности и иновативности. 3. Садржај се планира по тематским цјелинама васпитно-образовног подручја. 4.Одабир и примјена методологије - подразумевају методичко-креативну слободу наставника у осмишљавању концепта, припремању и реализацији наставе. 5.Утврђивање постигнућа у школи (и по питању развоја модела одгојног партнерства са родитељима). 6.Повезивање знања из других области.

Извор: Аутори

ЗАКЉУЧАК

У осмишљавању концепта савременог наставног процеса је велики изазов пронаћи баланс између општих васпитно-образовних циљева, очекивања наставника и ученика, те

конкретних услова за обављање васпитно-образовног рада. Још већи баланс је неопходан приликом разматрања метода које се примјењују у васпитно-образовном процесу, као и садржаја и исхода наставног програма. Користан је само онај наставни план и програм који је у потпуности усредсређен на постављање адекватних циљева, из чега произилази закључак је први и основни корак дефинисање јасних циљева. Анализом наведених дидактичких теорија долази се до закључка да су циљеви значајно обиљежје сваког дидактичког приступа. Свака од наведених теорија има своје мјесто у разматрањима о савременим дидактичким темама јер је свака од теорија дала значајан допринос анализи и планирању наставног процеса. Нпр., првобитна концепција дидактике чији је творац Клафки произашла је из духовно-научне оријентације помогла је наставницима у планирању наставе. Након критика које су биле упућиване на рачун ове теорије, иста је надограђена и названа Критичко-конструктивном дидактичком теоријом. Теорија курикулума Кристине Мелер била је циљно усмјерен приступ који је такође дао значајан допринос васпитном процесу. Оно што је примјетно јесте да је свака нова теорија представљала надградњу постојеће, јер су се њени аутори базирали на недостацима претходне теорије. Савремене дидактичке теорије су више усмјерене ка исходима. Ипак, не може се рећи да је значај садржаја у планирању наставе мањи. Он се и даље планира по тематским цјелинама, али је сам приступ обради оваквих садржаја другачији, при чему се мисли на методологију, повезивање знања из других предмета, подстицање креативности и иновативности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Бојовић, Ж. П., Пурић, Д. С. (2016). *Упоредна анализа Клафкијевог и Хајмановог модела дидактике*. Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, 46(2), 239-254.
2. Вилотијевић, М. (2001). *Дидактичке теорије и теорија учења*. Београд: Научна књига и Учитељски факултет у Београду.
3. Вилотијевић, М. (1999). *Дидактика 1, 2, и 3 књига*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства. Учитељски факултет.
4. Јерковић, Л. С. (2019). *Индивидуално планирана настава у свјетлу савремених дидактичких теорија*. Зборник радова Филозофског факултета у Приштини, 49(2), 283-304.
5. Јовановић, М., Јовановић, Д., Јевтић, Б. (2019). Преглед заступљености дидактички садржаја у савременим курикулумима педагогије. *Годишњак за педагогију* 4/1, 23–45.
6. Клафки, В. (1991). Дидактика као теорија образовања, *Наша школа*, бр. 3-4, 123-138.
7. Кнежевић, В. (1986). *Структурне теорије наставе*. Београд: Просвета.
8. Лазић, Б. (2008). Интенционалност образовања у контексту дидактичких теорија. *Норма* 13(3), 81-92.
9. Мусић, Х., Лалић, М. (2011). Однос између ученика и наставника у свјетлу Клафкијеве критичко-конструктивне дидактичке теорије. *Спортски логос* 9(16/17).
10. Симеуновић, В. Спасојевић, П. (2009). *Савремене дидактичке теме - Приручник за наставнике и уџбеник из дидактике за студенте наставничких факултета*. Бијељина: Педагошки факултет.

Summary

Interaction, a holistic approach, active participation of children, and modern didactic methods are key characteristics of contemporary education, which is changing from year to year under the influence of various ideas, innovations changed roles in the teaching process, and other factors of the 21st century that influence the change in the concept of the teaching process. This paper aims to analyze the key features of modern didactic theories regarding the planning and programming of the teaching process, including Klafki's critical-constructive theory (content-based theory) and Kristin Meler's Curriculum Theory (outcome-based theory), to conclude the

impact of these theories on modern didactics, which has found itself between outcome-based and content-based theories.

Keywords: *modern didactic theories, Klafki's critical-constructive theory, curriculum theory, outcomes, content.*